

gevolg, dat de rest der bladschijf een vreemd uiterlijk kreeg.

Toen ik dit blad opnam, bleek mij, dat de regeneratie van alle organen zich toch had voltrokken, alhoewel in beperkt aantal en klein, iets wat in verband moet gebracht worden met het boven omschrevene.

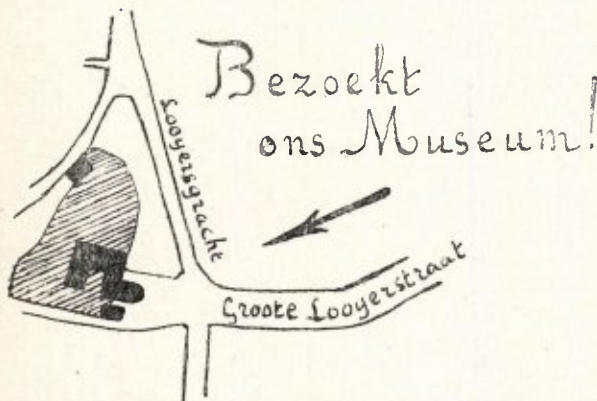
Uit dit alles moge blijken, dat de *Gesneria cardinalis* door bladstekken zeer gemakkelijk zijn voort te planten en kan men een en ander als volgt samenvatten:

1. De regeneratie voltrekt zich bij deze planten alleen daar waar wonden gemaakt zijn.

2. Alle organen worden opnieuw gevormd, echter zonder vaste regel, steeds de wortels eerst, dan knollen of adventiefspruiten.

3. De bladschijf is noodzakelijk, teneinde de regeneratie tot stand te kunnen brengen.

4. Deze verschijnsels zijn in strijd met Weismann's opvatting omtrent de plasmadeeling.

Het Natuurhistorisch Museum te Maastricht is geopend dagelijks van 9—12 en 2—5 uur.

Toegang voor leden kosteloos; voor niet-leden f 0.25.

In een achttal zalen vindt men een uitgebreide verzameling Limburgsche fossielen uit het Karboon en het Krijt en uit de Klei-, Zand-, Grind- en Leemgroeven. Bovendien verzamelingen van in 't wild levende Limburgsche dieren en planten. (Plantentuin).

MYRMEKOLOGISCHE MEDEDEELING.

Een zeldzame vondst.

23 Juni l.l. vond ik te Nijmegen in den tuin van het Berchmanianum een mannetje van de Woekermier (*Anergates atratulus* Schenck). Deze vondst is, dunkt me, de moeite waard vermeld te worden, om haar zeldzaamheid, maar nog meer om de eigenaardige omstandigheden waarin ze plaats had.

De bedoeling dezer mededeeling is dan ook de aandacht der natuurliefhebbers van Nijmegen en omstreken nogmaals te vestigen op den merkwaardigen rijkdom hunner streek op het gebied der mierenfauna en hun speurzin aan te wakkeren om er verdere waarnemingen te doen omtrent de zeldzame *Anergates*.

Zooals bekend, en haar naam genoegzaam aangeeft, leeft de Woekermier geheel op de kosten van haar slavensoort: het zwarte grasmiertje (*Tetramorium caespitum* L.).

Wanneer we de verschillende vormen van het slavernijinstinkt bij de mieren graphisch zouden willen voorstellen door een kromme, met de Amazonemier aan de spits, dan komt de Woekermier heelemaal onderaan te staan. Bij haar geen rooftochten meer, geen plundering, geen veldslagen, geen gevechten, niets van dat alles. *Anergates* (= de werksterlooze) heeft slechts mannetjes en wijfjes, beiden verbasterd tot de hulpelooste wezentjes van het mierenrijk. Het wijfje lijkt meer op een luis dan op een mierenkoningin, en met het mannetje is het nog erger gesteld. Het is een ongevlugeld, geelachtig diertje, kreupel van nature, dat met de grootste moeite zijn misvormig, gansch naar onder gekrulde achterlijf voortsleept en zich nauwelijks van zijn pooten bedienen kan.

De groote zeldzaamheid dezer laatste vooral, en de zeer merkwaardige levenswijze van de Woekermier, hebben aan dit insect toch een „roemrijke” plaats ingeruimd in de mierenbiologie. ¹⁾

Voor Nederland werd het eerste — en eenige — mannetje (deze zijn nog veel zeldzamer dan de wijfjes) door P. WASMANN te Exaeten bij Roermond gevonden in 1891. Mijn Nijmeegsche vondst gold dus het tweede *Anargates*-mannetje voor Nederland. In België werd de soort nog niet gevonden. In Luxemburg en Rijnland wel (WASMANN).

Eigenaardig vooral is de wijze waarop ik 't diertje vond. Terwijl ik in den tuin tegen den middag het over-en-weer-loopen van enkele sluipwespjes boven een mierenest gadesloeg, viel mijn blik heel toevallig op iets geelachtig-bruins, dat daar te spartelen lag een paar decimeter verder.

Even plotseling als de waarneming, schoot me de gedachte voor den geest: „Wie weet of dat geen *Anergates* is...” We waren toch juist boven een heele reeks *Tetramorium*-gaatjes aan den zoom van een grasperk. Het beestje lag op zijn zij, onbeholpen en sloom met de pootjes te werken. Gauw in een glazen buisje, met de loep bekeken en... waarachtig! En nóg wel een mannetje!

Hoe was dat schepseltje daar aangeland? En waarom zoop in de blakke volle zon, boven op het zand? En geen *Tetramorium* te bekennen die zich om het wezentje bekommerde. Ik dacht, daar zullen vast nog wel andere *Anergates* zitten ook, vooral wijfjes. 't Was toch de zwermtijd. Misschien had een *Tetramorium*-werkster het mannetje buiten het nest gesjouwd en het daar verloren... Maar hoe ik ook mijn best deed en me de moeite getrooste om al de *Tetramorium*-nestjes die ik bereiken kon uit te graven, en te onderzoeken, geen spoor van *Anergates* meer te ontdekken!

Zoodat de eenige verklaring die me aannemelijk schijnt, de volgende is: dat het mannetje daar wellicht toevallig onder de copula verloren is door een overvliedend wijfje. Wel worden de jonge koninginnen meestal in het nest zelf bevrucht (adelphogamie), maar het is toch best mogelijk dat een pasbevrucht wijfje reeds het nest zou ontvliegen alvorens het mannetje heeft losgelaten. Onderweg zou dit dan gevallen zijn, terwijl het wijfje haar vlucht verder richtte naar een of ander *Tetramorium*-nest in de buurt, om zich daar te laten adopteeren. ²⁾

Eén feit echter volgt hieruit met zekerheid: dat de zeldzame Woekermier te Nijmegen is en waar zij is, kan zij ook gevonden worden. Wie weet wat een geduldig en volhardend zoeken daaromtrent nog aan het licht brengt! Dus mierenvrienden van Nijmegen, in de maanden Juni, Juli en Augustus aan het werk, om alle *Tetramorium*-nesten te inspecteeren! Zijn er de werksters groot? Dan hebt ge al de eerste kans. Goed toekijken of er *Tetramorium*-larven en poppen aanwezig zijn: loopen er gevleugelde *Tetramorium*'s rond, gooi dan maar weer alles dicht. Maar is er geen *Tetramorium*-broed, dan wordt de kans reeds vertiendubbeld! Zoek dan ijverig onder in het nest of ge niet een witachtig geel bolletje vindt, een erwt groot: dat is een bevruchte *Anergates* ♀! Maar wees voorzichtig en kwetst het teere wezentje niet! Er is er maar één! Neem ze mee, kweek ze op en de larven ook, of nog beter, leg een duidelijk teeken bij het nest, en kom later terug, dan vindt ge wellicht een heele rijkdom aan jonge gevleugelde *Anergates*-exemplaren! Wie zelf de proeven en waarnemingen liever niet voortzet, zal me een groot plezier doen met me de gemengde *Anergates-caespitum*-kolonie te versturen aan het volgend adres: St. Barbara-College, Savaenstraat 33, Gent, België.

Veel succes!

A. RAIGNIER S. J.

¹⁾ De wijze waarop een nieuwe *Anergates*-kolonie tot stand komt is zeer lang een geheim geweest en is pas in de laatste jaren ontdekt.

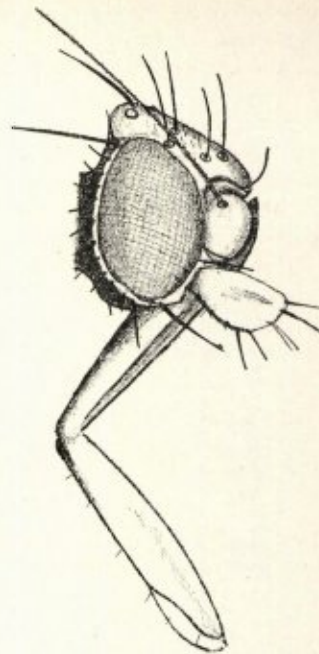
²⁾ De *Tetramorium*-werksters adopteeren gewoonlijk gretig het *Anergates*-wijfje, na eerst haar eigen koningin om het leven te hebben gebracht.

UEBER DIE GATTUNG PHORYNCHUS BRUNETTI

von

H. Schmitz S. J.

In meiner monographischen Bearbeitung der Phoriden ¹⁾ musste ich zu meinem Bedauern die Gattung *Phorynchus* Brunetti 1912 übergehen, da man sich von ihr nach der Beschreibung keine genügende Vorstellung bilden kann. Ein Brief von mir, in dem ich Herrn Brunetti um Mitteilung seiner Type zur Ansicht bat, hat diesen wahrscheinlich nicht mehr erreicht. Er hat seine Sammlungen dem Britischen Museum vermacht, und von diesem

Phorynchus ater Brunetti ♀
Kopf der Paratype vergr.

erhielt ich neuerdings durch die freundliche Vermittlung des Mr. F. E. Edwards die einzige ausser der Type vorhandene Paratype, mit der Versicherung, dass sie in Art, Geschlecht und Vaterland samt Fangdatum ganz mit der Type übereinstimme. So ist es mir denn endlich möglich, diese bisher unverständliche Gattung aufzuklären.

Um es gleich zu sagen, meine stille Vermutung, *Phorynchus ater* Brunetti sei nichts anderes als ein langrüsseliges *Diploneura*-Weibchen, finde ich — leider! — bestätigt. Als Untergattung ist aber *Phorynchus* nicht etwa mit *Dohnniphora* identisch, wie man denken könnte, sondern mit *Diploneura* s. str. In dieser Untergattung haben die Weibchen nur selten einen verlängerten und geknieten Rüssel (cf. *Diploneura funebris* var. *rostralis* Schmitz), und es ist wirklich interessant, am Beispiel des *Ph. ater* Brunetti zu sehen, dass auch bei einer *Diploneura* s. str. der Rüssel des Weibchens ganz so lang und pfriemförmig dünn sein kann wie bei einem typischen Weibchen der Untergattung *Dohnniphora*.

Die Artbeschreibung Brunettis ist folgendermassen zu ergänzen:

Die nur mässig glänzende Stirn ist so lang wie breit, wenn die Länge in der Mittellinie gemessen wird, längs des inneren Augenrandes gemessen ist sie nur $\frac{2}{3}$ bis $\frac{3}{4}$ der Breite. Die Stirn ist nämlich vorn mitten stark vorgezogen, im Umriss fünfeckig. Stirnborsten in kräftigen Punkten, die vorderen Lateralen vom Augenrand fast etwas weiter als von den Antialen entfernt; letztere stehen von einander ebensoweit ab wie die Präozellaren. Feinbehaarung spärlich, die Stirn daher nur sehr schwach punktiert, in dem Viereck jederseits zwischen den vier vorderen Borsten Lat. 1 & 2, Präoz., Ant. sieht man etwa 7 Pünktchen. Die Wölbung der Stirn ist im longitudinalen Sinne ge-